

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8300/02
 בג"ץ 7742/03
 בג"ץ 6880/05
 בג"ץ 6901/05
 בג"ץ 8371/05
 בג"ץ 463/06
 בג"ץ 4659/06
 בג"ץ 6832/07

בית המשפט העליון
 מדור קליטה
 08-03-2013
 11:11 / 11:11

העותרים בבג"ץ 8300/02
 1. גרובאן נסר
 2. מועצה מקומית מזרעה
 על ידי ב"כ עו"ד רוטנרס גרובאן ואח'
 טל: 04-9553171/04-9553115, פקס: 04-9911492

העותרים בבג"ץ 7742/03
 1. המועצה האזורית תמר
 2. ראש המועצה האזורית תמר
 על ידי ב"כ עו"ד אבנר ברק ואו עו"ד דסלה סירסר ואח'
 טל: 03-6254666, פקס: 03-6254669

העותרת בבג"ץ 6880/05
 האגודה לזכויות האזרח בישראל
 על ידי עו"ד עאוני בנא ואו עו"ד דן יקיר ואח'
 טל: 04-8526335, פקס: 04-8348878

העותרים בבג"ץ 6901/05
 עדאללה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
 ואח'
 על ידי ב"כ עו"ד חסן ג'ברין ואח'
 טל: 04-9501610, פקס: 04-9503140

העותרים בבג"ץ 8371/05
 עיריית אריאל
 על ידי ב"כ עו"ד גלעד רונל
 טל: 02-6259520, פקס: 02-6258372

העותרים בבג"ץ 4659/06
 1. סמיר זידאן
 2. מאדי מנדוח
 על ידי עו"ד סמיר זידאן ואח'
 טל: 04-9884574, פקס: 04-9884682

העותרת בבג"ץ 463/06
 מועצה מקומית כיסרה סמיע
 על ידי ב"כ עו"ד י. נשיא ואח'
 טל: 04-6802006, פקס: 04-6802003

העותרות בבג"ץ 6832/07
 1. עיריית כרמיאל
 2. עיריית עכו
 3. עיריית טבריה
 כולם על ידי ב"כ עו"ד א. פיש ואח'
 משד' מוריה 50 חיפה 34572
 טלפון: 04-8371505, פקס: 04-8370231

המשיבים בבג"ץ 8300/02
ובבג"ץ 7742/03

1. ממשלת ישראל
 2. שר האוצר
 3. ועדת הכספים של הכנסת
 4. היועץ המשפטי לממשלה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

המשיבים בבג"ץ 6880/05

1. משרד האוצר
 2. נציבות מס הכנסה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

3. המועצה האזורית ערבה תיכונה
- על ידי ב"כ עו"ד ליאור נוימן ואח' (ש. הורוביץ ושות')
- טל: 03-5670666, פקס: 03-5660974

4. עיריית ערד
- על ידי ב"כ עו"ד חיים שימן ואח'
טל: 08-9951617, פקס: 08-9951729

5. עיריית בית שאן
- על ידי ב"כ עו"ד אבי גולדחמר ואח'
טל: 04-8626244, פקס: 04-8621533

6. המועצה האזורית חבל אילות
- על ידי ב"כ עו"ד עמיר אלמגור ואח'
טל: 03-5604731, פקס: 03-5601140

7. המועצה המקומית חצור הגלילית
- על ידי ב"כ עו"ד משה רותם ואו עו"ד יוסי עוז ואח'
טל: 04-6971848, פקס: 046920250

המשיבים בבג"ץ 6901/05

1. שר האוצר
 2. היועץ המשפטי לממשלה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

3. המועצה האזורית ערבה תיכונה
- על ידי ב"כ עו"ד ליאור נוימן ואח' (ש. הורוביץ ושות')
- טל: 03-5670666, פקס: 03-5660974

המשיבים בבג"ץ 8371/05

1. משרד האוצר
 2. נציבות מס הכנסה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

- המשיבים בבג"ץ 463/06
1. ראש ממשלת ישראל
 2. שר הביטחון
 3. שר האוצר ואגף מס רכוש
 4. שר החקלאות
 5. שר הבנוי והשיכון
 6. שר התשתיות הלאומיות
 7. שר התחבורה
 8. שר החינוך התרבות והספורט
 9. שר העבודה והרווחה
 10. שר לענייני דתות
 11. שר הבריאות
 12. שר התיירות
 13. שר הפנים
 14. שר המסחר והתעשייה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

- המשיבים בבג"ץ 4659/06
1. ראש הממשלה
 2. ממשלת ישראל
 2. שר האוצר
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

- המשיבים בבג"ץ 6832/07
1. ממשלת ישראל
 2. שר האוצר
 3. היועץ המשפטי לממשלה
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל: 02-6466671, פקס: 02-6467011

4. עמותת פורום יישובי קו העימות
- על ידי ב"כ עו"ד ש. ברדוגו ואח'
טלפון: 03-6114180, פקס: 03-6114177

כנסת ישראל צד קשור בבג"ץ 8300/02

בקשה להארכת מועד השהיית הבטלות מטעם עיריית ערד

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להאריך את מועד השהיית הבטלות וכניסתו לתוקף של פסק הדין שניתן על ידו בתאריך 22/05/2012 בתשעה חודשים לפחות, מכל הנימוקים שיפורטו להלן:

ואלת נימוקי הבקשה:

רקע - כללי

1. בתאריך 22/5/12 ניתן ע"י בית המשפט הנכבד כב' הנשיאה השופטת בדימוס ד. בייניש, כבוד הנשיא א. גרוניס וכבוד המשנה לנשיא השופט בדימוס א. ריבלין פסק דין בשמונה עתירות הנוגעות בהיבטים שונים לחוקתיות חטבות מס הניתנות לתושבי המדינה על פי מקום מגוריהם, כאשר הרקע לכל אחת מן העתירות שונה, ולכולן טענה מרכזית משותפת המופנית נגד האופן בו נקבעה רשימת היישובים הזכאים לחטבות מס מכוח סעיף 11(ב) לפקודה (להלן "פסק הדין").

2. בחלק מהעתירות אף נטען לפגיעה בשוויון באזורים מסוימים כאשר ישנה הבחנה בין ישובים יהודים לישובים ערבים באופן מפלה וללא כל הבחנה עניינית.

3. בפסק הדין חולקו שמונה העתירות לשלוש קבוצות, כאשר המבקשת עיריית ערד נכללת בקטגוריית הקבוצה הראשונה כדלהלן:

קבוצה הראשונה שעניינה תיקון 146 - בית המשפט הנכבד קבע בפסק דינו כי ההחלטה על הוספת חמשת היישובים, קרי הישובים המנויים בתוספת ב' לפקודה, המועצה האזורית ערבה תיכונת, המועצה האזורית איילות, ערד, חצור הגלילית ובית שאן אשר יישוביהן אינם נמנים עם יישובי עוטף עזה, דינה להתבטל, שכן נמצא כי תיקון 146 פוגע בזכות לשוויון כחלק מן הזכות לכבוד האדם פגיעה שאינה עומדת בתנאי פסקת ההגבלה שבחוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

4. בית המשפט הנכבד מצא לנכון לציין בסעיף 49 לפסק הדין כדלקמן:

"49. חשוב לציין כי אין בהכרעתנו באשר לאי-חוקיות תיקון 146 לפקודה משום הטלת ספק באשר למצבם הסוציו-אקונומי של חמשת היישובים הנוספים או באשר לחיונית התמיכה בהם. עיון בהמלצות ועדת סופר מלמד כי המלצותיה כוללות מתן הטבות מס בשים לב לשלושה קריטריונים: זמוגרמי-גיאוגרמי, חברתי-כלכלי וקרבה לגבול. נדמה כי קריטריונים אלה עונים על צרכיהם של רוב היישובים הנוספים, ואף מנייר העמדה שצרמה רשות המסים עולה כי על-פי מודל ועדת סופר תשמר זכאותם להטבות מס של תושבי בית שאן, חצור הגלילית וערד (נספח ב' – רשימת יישובים 1 לנייר העמדה שצורף לתגובת המשיבים מיום 27.1.2008). בנסיבות אלה, קיוונו כי הממשלה והכנסת יפעלו, בעקבות החלטתנו מיום 15.9.2010, להיקון סעיף 11(ב) לפקודה כך שזכאותם של היישובים, לרבות היישובים הנוספים, תקבע על-פי קריטריונים חקוקים, ברורים ושוויוניים. מטעמים השמורים עימן, נמנעו הממשלה והכנסת מלעשות כן."

5. עוד הוסיף וציין בית המשפט בסעיף 54 לפסק הדין, כי מתוך הכרה בחשיבות מתן פתרון כולל ובשים לב להודעת המדינה ולמשמעות הכלכלית הנלווית על חיי התושבים תושהח הבטלות למשך שנה, קרי עד לתאריך 22/5/13 כדי ש"יתקנו את הטעון תיקון".

"יחד עם זאת, בשים לב למשמעות הכלכלית הנלווית לביטול חלק ב' לתוספת הראשונה על חייהם של תושבי חמשת היישובים הנוספים, ונוכח האמור בעמדת היועץ המשפטי לממשלה מיום 26.4.2009, תושהח הבטלות למשך שנה מיום מתן פסק הדין. בתקופה זו יש לקוות כי הממשלה והכנסת "יתקנו את הטעון תיקון" – כלשון הודעת המדינה – כך שהטבות המס נשוא דיונונו, ובכלל, יחולקו על-פי קריטריונים חקוקים, ברורים, ענייניים ושוויוניים."

הבקשה

6. בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להאריך את מועד כניסתה לתוקף של הבטלות למשך תקופה נוספת של 9 (תשעה) חודשים לפחות, הואיל ובמשך השנה שניתנה למדינה במסגרת פסק הדין לתקן את הטעון תיקון כדבריה, נגררה המדינה למערכת בחירות שלא חותירה בידי נבחריה לפעול ליישום ההחלטה. כעת, אל מול המועד הקבוע לכניסתן לתוקף של הוראות פסק הדין נותר סד זמנים דחוק. דא עקא, עולה לכאורה החשש האמיתי כי בתקופה שנותרה עד למועד הקובע לא יהיה די זמן בידי המחוקק כדי לפעול לתיקון המצב.

7. העתרות לסעד המבוקש ע"י המבקשת היא בו כדי עשיית צדק עם העיר ערד ותושביה. היות והטבת המס מהווה משענת כלכלית לעיר, היא זו התורמת לעיר מבחינה סוציו אקונומית ובלעדיה לא יחיה בידי תושביה החזקים כל סיבה להישאר בה, עת הישובים הסובבים לה כגון דימונה, ירוחם ומצפה רמון נהנות מהטבות מס גבוהות מזו של העיר ערד ושחרב ביטול החטבות המס אינו מוטל על צווארן.

8. לית מאן דפליג, כי אין ביכולתה של העיר ערד ותושביה לפעול ו/או לקיים את תכלית פסק הדין משמע, תיקון הפגמים שנפלו בתיקון 146 לפקודת מס הכנסה, ובנסיבות אלו, הקדמת הבחירות הכלליות, וטרם הרכבת הממשלה, מחייבות מתן פרק זמן נוסף בו תנקוט הכנסת והממשלה בהליכי חקיקה הנדרשים בעניין הטבת המס דנא ו/או לתקן את הפגמים שנפלו בהחלטות הקודמות, וזאת בתוך 9 חודשים מהיום.

חפסיקה

9. לבית המשפט הסמכות להורות על הארכת מועד שנקבע בפסק הדין, וזאת מטבע בריאתו של בית המשפט. לבית המשפט נתונות סמכויות גם אם אלה לא הוענקו לו במפורש בחוק הכתוב, וזאת כחלק מסמכותו הטבועה לעשיית משפט צדק. לעניין זה ראה רע"א 3143/04 ויליאר נכסים נ' קרמטל, פ"ד נ"ח(6) 789:

"הלכה היא כי לבית- המשפט סמכות טבועה להאריך מועדים, אף כשמדובר במועדים שנקבעו בהסכם בין בעלי- הדין אשר קיבל תוקף של פסק דין. סמכות זו נועדה ל"עשיית צדק", כלומר: במקרים יוצאי- דופן מאפשרת היא לבית- המשפט לסטות מהכללים, אשר עשויים לעיתים להביא לתוצאות שקשה להשלים עמן".

10. בעבר, בטרם הפעילו סמכות זו, על בית המשפט היה לבדוק האם מתקיימים שני תנאים המצטברים הבאים: ראשית, האם הנסיבות אשר מנעו מהחייב לעמוד במועד שנקבע הן נסיבות אשר אינן בשליטתו, ושנית, האם ייגרם לחייב אי צדק במידה ובית המשפט לא יקבל את בקשתו להאריך את המועד שנקבע בפסק הדין ראה לדוגמה ע"א 230/87 שקולניק נ' זכאי, פ"ד מו(3) 279 כיום, בית המשפט רשאי להאריך מועד אף אם התנאי הראשון אינו מתקיים:

"אמור מעתה, שהסמכות הטבועה להעניק ארכת חסד נתונה לבית- המשפט, באורח חריג לכלל הרגיל, גם אם התנאי של אונס נסיבות אינו מתקיים כל צורכו, ובלבד שהענקת הסעד דרושה ל"מניעת תוצאות קשות שחוש הצדק אינו יכול להשלים עמן" (רע"א 1233/91 ג'רבי נ' בן- דוד, פ"ד מה(5) 661, 668)

11. וביתר פירוט, התנאי הראשון - האם הנסיבות אשר מנעו מהחייב לעמוד במועד שנקבע הן נסיבות אשר אינן בשליטתו - ברור הוא כי המבקשת עומדת בתנאי הזה הואיל והיא אינה שולטת בפעולות הרשות המחוקקת או לחלופין הרשות המבצעת כך ש"יתקנו את הטעון תיקון" (כלשון היועץ המשפטי).

12. על אף האמור, המבקשת לא שקדה על שמוריה ועשתה כל אשר לאיל ידה על מנת לקדם את הטיפול, בין היתר ניסתה בכל כוחה לגרום לנושאים בנטל לפעול לקידום הצעת חוק אשר תעשה סדר ענייני, ברור ושוויוני בחלוקת הטבות המס.

13. בתאריך 04/09/2012 פנו חמשת ראשי הערים "ההפגעות" לראש הממשלה ולשר האוצר בבקשה להסדיר בחוק את נושא הטבות המס במדינת ישראל, וציינו:

"בניסתו לתוקף של פסה"ד בתאריך 22/05/13 בנוסף למצב הכלכלי
ליוקד המחייח, יהווה מכת מוות לחמשת הישובים שתושביהן בלית
ברירה יעתיקו מגוריהם לעיר הסמוכה אשר נהנית מהטבת מס
משמעותית".

• מצ"ב העתק צילומי של הפנייה מסומן כנספח א' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

14. בתאריך 29/10/2012 השיב לפנייה הנ"ל היועץ המשפטי לכנסת עו"ד איל ינון וציין:

"4. אכן, אין חולק כי סוגיית הטבות המס דורשת הסדרה כוללת וכי יש
לעשות זאת תוך סד זמנים קצר נוכח לוח הזמנים שנקבע על ידי בית
המשפט. עם זאת, נראה כי התפוררותה של הכנסת ת-18 והקדמת
הבחירות יעכבו לזמן נוסף את הטיפול בעניין".

15. עוד ציין היועץ המשפטי המכובד:

"על כל פנים אני סבור כי גם הכנסת הבאה תתקשה לטפל בכך מבלי
שהממשלה תגבש תחילה עמדה סדורה בסוגיה זו"

• מצ"ב העתק צילומי של המכתב מסומן כנספח ב' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

16. מענה נוסף לפנייה המצ"ב כנספח א' לבקשה זו התקבלה ממר אבי ליכט המשנה ליועץ
המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי) בו נאמר:

"4. על כן, בעיתוי הנוכחי לא ניתן לקדם הצעת חוק ממשלתית בנושא.
אנו מודעים לקושי העולה ממכתבכם. לכן, מיד עם כינונה של הממשלה
החדשה נשוב ונפנה לגורמים הרלוונטיים על מנת שישדירו את הנושא
בחקיקה בהתאם למסק הדין. כמו כן נעמיד אותם בשנית על הצורך
בהסדרה דחופה לאור מועד פקיעת החוק בהתאם להוראות פסק הדין."

• מצ"ב העתק צילומי של המכתב מסומן כנספח ג' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

17. במענה לפנייה המצ"ב כנספח ב' לבקשה זו פנתה בתאריך 04/11/2012 ראשת העיר הגב'
טלי פלוסקוב ליו"ר הכנסת מר ראובן ריבלין ולשר המשפטים הפרופ' יעקב טאמן בבקשה
לקדם בקשה לבית המשפט הנכבד שבמסגרתה יתבקש דחיית כניסתו לתוקף של הוראות
פסק הדין.

• מצ"ב העתק צילומי של פניית ראשת העיר מסומן כנספח ד' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

18. בתאריך 10/12/2012 פנתה שוב ראשת העיר הגב' טלי פלוסקוב הפעם למנכ"ל משרד
המשפטים ד"ר גיא רוטקוף.

• מצ"ב העתק צילומי של פניית ראשת העיר מסומן כנספח ה' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

19. בתאריך 20/12/2012 נעשתה בלית ברירה פנייה נוספת ע"י ראשת העיר הגב' טלי
פלוסקוב הפעם לשר האוצר מר יובל שטייניץ בבקשה דומה.

• מצ"ב העתק צילומי של פניית ראשת העיר מסומן כנספח ו' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

20. בתאריך 27/01/2013 התקבל מענה בשם שר המשפטים מטעם פרקליטות המדינה עוה"ד דנה בריקסמן, סגנית מנהלת מחלקת הבגצ"ים, בו צויין נכון למועד כתיבת המכתב כדלקמן:

"נוכח העובדה כי פסק הדין ייכנס לתוקף ביום י"ג בסיוון תשע"ג (22 במאי 2013). אנו סבורים שאין דחיפות לבחון כעת את הסוגיה שבנדון, ושיש להמתין ולבחון את הסעילות החקיקתית בסמך למועד כניסת פסק הדין לתוקף".

עוד ציינה הגב' בריקסמן:

"יחד עם זאת, ככל שתוגש על ידכם בקשה לדחייה במועד המתאים, בטוחני כי במסגרת תגובת המדינה יילקחו בחשבון מכלול השיקולים בסוגיה".

• מצ"ב העתק צילומי של תשובת פרקליטות המדינה מסומן כנספח ז' כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

21. התנאי השני להארכת מועד הוא - האם ייגרם לחייב אי צדק במידה ובית המשפט לא יקבל את בקשתו להאריך את המועד שנקבע בפסק הדין - אף תנאי זה מתקיים הואיל ולתושבי המבקשת ייגרם אי צדק מוחלט, הן בשל אינטרס הסתמכות על הטבת המס שניתנה להם במשך שנים ולשיטתם אף בצדק, הן לאור העובדה כי מקבלי החטבה הם אלו המחזקים את העיר מבחינה כלכלית, והן בשל העובדה שלתושבי הישובים הסמוכים לעיר ערד מוענקות הטבות מס משמעותיות גבוהות יותר, דבר אשר יכול לגרום עם כניסת פסק הדין לתוקף וביטול החטבה להגירה שלילית הרסנית לעיר.

לסיכום

22. אשר על כן, ולאור כל האמור לעיל, המבקשת ותושביה עומדים בכל בתנאי הפסיקה והצדק לקבלת הסעד המבוקש.

23. בית המשפט הנכבד מתבקש להיעתר לבקשה דן, למען עשיית צדק בנסיבות שנוצרו ושאינן בשליטת המבקשת ותושביה, ולחורות על הארכת השהיית ביצוע פסק הדין למשך תשעה חודשים נוספים.

24. מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה.

חיים שימון עו"ד
ב"כ המבקשת